

Introducció a la conservació

Olga Muñoz i Marta Pérez-Azcárate (col·laboradores del Laboratori de Conservació Preventiva i Restauració del CMCNB)

El pas previ a qualsevol actuació de conservació-restauració és la revisió de la bibliografia existent sobre casos similars. Pel que fa als gabinets de curiositats, aquesta cerca és bastant infructuosa per dues raons. La fonamental és l'escassetat de gabinets preservats més o menys íntegrament fins als nostres dies. La segona raó és que les intervencions sobre aquest tipus de col·leccions no sempre s'han basat en els criteris actuals de la conservació, entre els quals destaca la difusió dels resultats.

Segons l'International Council of Museums (ICOM), la conservació comprèn "totes aquelles mesures o accions que tinguin com a objectiu la salvaguarda del patrimoni cultural tangible, assegurant-ne l'accessibilitat a generacions presents i futures" (ICOM, 1984). Dins de l'àmbit de la conservació trobem tres mètodes d'aproximació al bé cultural: la conservació preventiva, la conservació curativa i la restauració.

Mentre el paper de la conservació preventiva és evitar o minimitzar el deteriorament futur de les col·leccions, la conservació curativa i la restauració s'encarreguen de tractar el deteriorament un cop s'ha produït. Qualsevol actuació de conservació curativa o de restauració suposa una intervenció directa sobre el bé cultural i implica que aquest ha patit un dany. Per tant, la màxima de la disciplina no és altra que "conservar per no haver de restaurar".

Les intervencions de conservació preventiva es porten a terme sobre l'entorn que envolta les col·leccions de forma indirecta i massiva sense alterar-ne l'aparença. En conservació curativa i en restauració, en canvi, es treballa sobre cada peça individualment i els resultats acostumen a modificar-ne l'aspecte. La diferència entre conservació curativa i restauració rau en el tipus i l'abast dels tractaments. El propòsit de la conservació curativa és aturar el deteriorament actiu i reforçar estructuralment els béns quan perilla la seva integritat física. Altrament, la restauració té com a objectiu facilitar l'apreciació i comprensió del bé quan aquest ha perdut una part del seu significat o de la seva funció a causa d'un deteriorament.

La conservació és, doncs, complexa, tant des del punt de vista teòric com pràctic, i sovint demana la col·laboració dels conservadors-restauradors i de les conservadores-restauradores amb professionals d'altres àmbits. Des d'aquest enfocament multidisciplinari s'han tractat les col·leccions del Gabinet Salvador. Els resultats de les intervencions, que es resumeixen a les taules 11 i 12, són l'objecte d'aquest capítol de conservació.

Tipus d'objecte	Objectes intervinguts
Exemplars i objectes varis (fora dels calaixos)	1.587
Exemplars i objectes varis (dins dels calaixos)	2.774
Models de fruites	101
Plecs d'herbari	4.931 espècimens i 254 plecs fixats

Taula 11. Objectes sotmesos a conservació curativa i restauració.

Tipus d'intervenció		Objectes intervinguts
Sistemes d'emmagatzematge	Embalatge de peces fràgils	498
	Embalatge de peces no fràgils	706
	Embalatge d'herbaris	4.931
	Adequació i protecció (calaixos)	2.774
Sistemes de presentació	Suports i proteccions per a exposició	383
Total		9.292

Taula 12. Objectes sotmesos a conservació preventiva.